

**Trotseer de crisis en investeer in
zelfstandigheid, actieve participatie en sociale samenhang**

Preventie loont

**Maatschappelijk ondernemers reiken
voor het regeerakkoord 4 oplossingen aan**

MAAK ÉÉN WET

Voor het totale sociale domein

Effectieve hulp, opvang, steun en zorg zijn gebaat bij uniforme doelen en financiering. Netelige kwesties van burgers houden immers geen rekening met verkokering en institutionele belangen. Een wettelijk kader doorbreekt bestaande begrenzing. Het gehele sociale domein gebundeld in één wet. Jeugdhulp, AWBZ-begeleiding en Werken naar Vermogen krijgen een plek. Eén tijdelijke doeluitkering voor het brede sociale domein is als tussenstation een stap in de goede richting. Randvoorwaarden zijn: eenheid van definities, regels voor financiering, afrekenen en registratie binnen de deelnemende sectoren.

START VIP-FONDS

Voor Innovatie en Preventie voor sociaal domein

Vroegtijdig signaleren, handelen en ingrijpen. Handen, ogen en oren in de wijk mobiliseren. En het structureel voorkomen van ontwrichtende situaties. Dat zijn kwesties waarover het fonds zich druk maakt. Voorkomen is immers beter dan genezen. Gunstige effecten op hoge uitgaven voor zorg, opvang en hulp zijn een belangrijke bijvangst. Het VIP-fonds deelt prikkels uit. Het honoreert unieke bundeling van lokale krachten. Gemeente en verzekeraar stellen gezamenlijk plannen op. Uitvoering en vrijwilligersvertegenwoordiging doen altijd mee. Veelbelovende lokale preventieplannen zijn het resultaat. Ze dragen bij aan de decentralisatie van (delen van) de AWBZ, Jeugdhulp, het sociale zekerheidsstelsel en het passend onderwijs. Maximaal 5% van de AWBZ-middelen wordt in het fonds gestort. Daaruit financieren gemeenten en verzekeraars de gezamenlijke preventieplannen. Uiteraard voor doelgroepen waarop de transitie betrekking hebben.

INVESTEER 100 MILJOEN EURO EXTRA

Voor ondersteuning van vrijwilligers

Help mensen hun lot in eigen handen te nemen. Investeer daarom op grote schaal in de infrastructuur voor vrijwilligers. 100 Miljoen euro structureel is voor 5,8 miljoen Nederlandse vrijwilligers niet te veel gevraagd. Samen met professionals creëren vrijwilligers het opvangnet, de aanzet tot activering en zelfstandigheid van grote groepen (kwetsbare) burgers. Steun vanuit Den Haag is dringend nodig. Fiscaal aantrekkelijke regelingen voor het combineren van werk en vrijwilligerswerk, landelijke ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en structurele initiatieven om het vrijwilligerswerk te innoveren zijn van harte welkom.

ONTBUREAUCRATISEER TOEGANG ZORG

Voor effectieve lokale samenwerking

Doelmatigheid en rechtmatigheid zijn criteria bij het beoordelen van de inzet van publieke middelen. Beëindig daarom onnodige indicatiestellingen in jeugdzorg en AWBZ. Stel een grens voor trajecten onder de 25.000 euro. Als vuistregel geldt voortaan: geen indicatiestelling. Sociaal werkers, huisartsen en wijkverpleegkundigen weten immers prima hoe zij specialistische zorg erbij moeten halen. Boven de gestelde norm gelden eenvoudig ingerichte en snelle procedures. Toetsing achteraf biedt oplossingen.

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Oplossingen voor de crisis

Sociale netwerken en voorzieningen die burgers mobiliseren, activeren en in staat stellen om te participeren zijn in tijden van crisis cruciaal. Actieve participatie, sociale cohesie, zelfredzaamheid en zelf oplossend vermogen zijn belangrijke onderdelen van oplossingen om stijgende uitgaven aan zorg, opvang en hulp te beteugelen. Actieve en gezonde burgers doen immers minder beroep op publieke voorzieningen. Ze versterken de economische groei, verhogen de arbeidsparticipatie- en productiviteit, mantelzorgcapaciteit en verlagen de uitgaven aan duurdere vormen van zorg, hulp, opvang en criminaliteitsbestrijding.

We staan klaar

Handen jeuken om de crisis verder te lijf te gaan. Hulp bieden, zorg verlenen en opvang organiseren. Voortvarendheid is gewenst, want onzekerheid werkt contraproductief. In alle gevallen is daarom ons verzoek aan het nieuwe kabinet: handel snel. Formuleer glasheldere doelstellingen. Benoem expliciet de meerjaren financiële ruimte. Reik juiste regelingen aan. En wees ondubbelzinnig over de gewenste toekomst. Doe eenzelfde beroep op medeoverheden en financiers. Van ons mag u eenzelfde handelswijze verwachten! Creativiteit zit in de genen van ondernemers in Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening!

Marijke Vos
Voorzitter MOgroep

Geen vergezicht, maar hier en nu

Nederland crisisproof maken

Zelfstandigheid van burgers is het middel. Dat past ook bij de wens van velen om zelf regie te voeren over het eigen leven. Actieve participatie, sociale cohesie, zelfredzaamheid, eigen herstel en weerbaarheid zijn nu belangrijke sleutels. Inkomen, gezondheid, wonen, welzijn, onderwijs en veiligheid, de ingrediënten van het beleid. De financiële stand van Nederland dwingt tot keuzes. Kostenreductie is daarbij het richtsnoer. Een alomvattende inzet op preventie is het reële antwoord.

Actieve en gezonde burgers

Ze doen minder beroep op publieke voorzieningen. Kwetsbare groepen en ongezonde mensen daarentegen zijn daar met hulpvragen oververtegenwoordigd. Sociale netwerken, voorzieningen en hun professionals mobiliseren vrijwilligers, actieve en kwetsbare burgers. Ze activeren en stellen hen in staat om ook in tijden van crisis te participeren. Hun preventieve maatregelen dragen substantieel bij aan het versterken van economische groei, het verhogen van arbeidsparticipatie-productiviteit, extra mantelzorgcapaciteit en het verlagen van uitgaven aan criminaliteitsbestrijding ¹.

Mensen equiperen

Actieve burgers, professionals en vrijwilligers krijgen rond 30 april de verdiende aandacht. Maar gedurende het jaar is het hard werken. Opvang organiseren, mantelzorg verlenen of potentiële buurtvetes in de kiem smoren. Organisaties voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening staan garant voor de noodzakelijke infrastructuur. Ze accommoderen ontmoetingsplaatsen, begeleiden burgerinitiatieven, zetten dagopvang op touw, maatjesprojecten, mantelzorgtrainingen en bijeenkomsten, geven juridisch advies, signaleren noodzaak voor vroegtijdige opvoedingsondersteuning, en met bemiddeling voorkomen ze dat onderlinge wrevels escaleren. Ze strijden tegen het asociale, onveiligheid en criminaliteit. Zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid worden er gestimuleerd. Begeleiding bij administratie, coachen, eropaf gaan, in de gaten houden, begeleiding bij bezoeken buitenshuis, emotionele steun en toezicht ² horen erbij. Het prikkelt de verbeelding. En de overtuiging om juist in de infrastructuur voor welzijn en vrijwilligers te investeren. Om mensen te equiperen hun leven op orde te houden of te brengen. En olopemde uitgaven te voorkomen.

Het lijkt zo eenvoudig

Vertrouwen geven aan burgers, professionals en vrijwilligers. Ruimte bieden om eigen handelen te bepalen. Iedereen wenst het. Doen is problematischer. Ingewikkelde toegangsregels, indicatiestellingen, doorverwijzingen en ondoorzichtige afhankelijkheden zijn ooit met goede bedoelingen en doordachte argumenten opgesteld. Nu zijn radicale vereenvoudiging van regelgeving, introductie van investeringsprikkel voor gemeenten, bundeling van budget en harmonisatie van eisen belangrijke toekomstige condities. Het rijk is aan zet. Doorbreken van verouderde kokers, barrières en sectorale belangen is inherent.

Appèl op iedereen

Nederland staat aan de vooravond van forse ingrepen en hervormingen in het publieke domein. Het moet slimmer en slanker. Maar alleen bezuinigen heeft geen zin. Het moet gepaard gaan met het activeren van de bevolking. Actieve participatie van burgers en een versteviging van de sociale samenhang zijn noodzakelijk. Het betekent een appèl op alle inwoners om op een nieuwe manier om te gaan met schaarse middelen en voorzieningen; een appèl op de (semi-)publieke sector om zich (fundamenteel) anders te organiseren: effectiever en goedkoper; en een appèl op overheden om bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen, verkokerde belangen te doorbreken en daarmee publieke dienstverleners ruimte te geven hun taak en ambacht in volle omvang uit te voeren.

Een wenkend perspectief

Het beroep op zelfstandigheid van burgers vraagt om een overheid die regelgeving vereenvoudigt. Meer focus aanbrengt. En verbinding legt tussen de voorgenomen decentralisaties. Dat kan. Daarom pleit de MOgroep voor een wettelijk kader voor het gehele sociale domein. Financieringsstromen worden gebundeld in een passende (tijdelijke) brede doeluitkering. Daarin zijn definities, afrekenregels en eisen voor registratie (ongeacht de sector AWBZ-begeleiding, jeugdzorg, arbeid & inkomen, Wmo) geheel op elkaar afgestemd. Het garandeert de noodzakelijke ontkokering, gerichte inzet van middelen, en vanwege de omvang van het budget tegelijkertijd maximale beleidsvrijheid voor gemeentebestuurders. Ze kunnen daarmee flexibel inspelen op alle sociale vraagstukken. Een toekomstige uitbreiding van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), met plaats voor alle oorspronkelijke sectoren, is de wens. Doorbreken van opgebouwde muren van belangen, de opzet.

Voor wat hoort wat

Gemeenten kunnen zelfstandigheid van burgers bevorderen en daarmee hoge maatschappelijke kosten verlagen. Daar hebben zij in het huidige systeem nauwelijks financieel belang bij. De investering in preventie en ondersteuning zijn voor hun rekening, terwijl de baten terecht komen bij andere partijen. Introduceer daarom een investeringsprikkel die het delen van de baten en daarmee de investeringsbereidheid in preventie doet toenemen. Een experiment om baten na investering in preventie te laten terugvloeien in de gemeentekas, helpt.

¹ Zorgmarkt Advies, CBS en Sociaal Cultureel Planbureau

² Loslaten, Vertrouwen, Verbinden – Jos van der Lans, november 2011; Walk the line,

Hermanns & Menger 2009; Maatschappelijk werk in een sociaal gevoelige tijd, Hans van Ewijk, 2010.

Het rendement³

Hoe toon je aan dat je iets hebt voorkomen?

Het blijkt wetenschappelijk bijna onmogelijk. Tal van onderzoeken maken echter zeer aannemelijk dat investeringen in preventie lonen.

Aanvoerder van internationale scorelijstjes

De groei van de tweedelijnszorg is spectaculair. Jaarlijks in Nederland bijna 10% (ouderenzorg 2%. Jeugdzorg en geestelijke gezondheidszorg 10%). Lokaal welzijn kent een gemiddelde daling van 2% per jaar. Vergeleken met andere West-Europese landen is Nederland evenwel topscoorder qua omvang van de tweedelijnszorg en opvang. De aantallen medewerkers en de collectieve uitgaven zijn navenant. De kosten van een residentiële opname variëren gemakkelijk van 150.000 tot 250.000 euro per jaar.

Klein gewin brengt rijkdom in

De crisis te lijf gaan moet dus via forse investeringen in het lokale – eerstelijns – sociale domein.

Financieel inzicht leveren we erbij

Opbrengst is overtuigend

Een brede participatiewet werkt. Doorbreekt gevestigde belangen. Reikt nieuwe mogelijkheden aan. De investering in preventie verfrist des te meer. Niet per se beïnvloedt preventie het stijgende zorgbudget, omdat de levensduur door preventieve acties wordt verlengd. Wel is er bredere maatschappelijke winst.

Een greep uit het besparingspotentieel⁴

Economie

- **Bij stijging van de gezondheid en participatie:**
  - baten nemen toe tussen 266 miljoen en 1.3 miljard euro;
  - kosten werkgevers dalen met 305 miljoen euro bij vermindering van productieverlies door verzuim, arbeidsongeschiktheid en sterftegevallen van rokers.

Maatschappij

- **Totaal maatschappelijke kosten alcoholmisbruik: 2,58 miljard euro.**
- **Preventie realiseert besparingen op terrein van veiligheid, criminaliteitspreventie, rechtspraak en gevangeniswezen.**
- **Kostenbesparing als gevolg van extramuralisering langdurige zorg wordt structureel ingeschat op 1,1 miljard euro (besparing van 44.000 euro per cliënt).**
- **Huisbezoek aan ouderen levert besparing op van 1400 euro per deelnemer. De betrokken ouderen maken minder gebruik van huisarts en ziekenhuis.**

Vrijwilligers⁵

- **45% van de volwassen bevolking doet aan vrijwilligerswerk, 5,8 miljoen mensen gemiddeld een dagdeel in de week, tezamen 1 miljard uur onbetaald werk.**
- **Er zijn in Nederland 3 miljoen mantelzorgers, waarvan er 800.000 meer dan acht uur per week voor een naaste zorgen: nog eens zo'n 500 miljoen uur onbetaald werk.**

Gezondheid

- **Elke investering van 1 euro in preventie levert een netto besparing op van:**
  - 0,70 tot 2,80 euro bij stoppen met roken;
  - 0,60 tot 2,80 euro bij vermindering van overmatig alcoholgebruik;
  - 0,30 tot 1,30 euro bij voorkomen van obesitas door beweging.

³ Maatschappelijk werk in een sociaal gevoelige tijd, Hans van Ewijk, 2010

⁴ Betere gezondheid, meer participatie, lagere zorguitgaven?! – Zorgmarkt Advies, Marc Soeters en Gerrold Verhoeks, oktober 2011

⁵ Loslaten, Vertrouwen, Verbinden – Jos van der Lans, november 2011